

CIMBALMOS VILÁGPOLGÁR MAGYAR ÖRÖKSÉGBŐL

Laudáció Herencsár Viktória Magyar Örökség díjának átadása alkalmából

Magyar cimbalom – így nevezi a zene „hivatalos nyelve”, az olasz azt a hangszeret, amelynek művészetét ma Magyar Örökség díjjal tüntetik ki. S ha nemzeti tudatunkban tautológiának tűnik is föl ez a jelzős szerkezet, cseppet sem az. A perzsa és arab világból Európába származott cimbalom családja Keleten Kínáig, földrészünkön a mienkhez némiképp hasonló, de még több jegyében attól gyökeresen eltérő hackbrettig és dulcimerig ágazik.

A 3 és fél éves Herencsár Viktória természetesen a hazai modellel találkozott. Azzal a Rácz Aladár géniusza által fénylően megvilágított cimbalommal, amelynek jelentős művésze volt Herencsár tanára, Tarjáni Tóth Ida is. Amikor Herencsár Viktória kitüntetéses felsőfokú diplomával pályájára lépett, a magyar cimbalom hazájában még mindig betöltetlen volt Rácz Aladár egykori zeneakadémiai katedrája, így a diploma a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Tanárképző Intézetének pecsétjét viselte. De vajon van-e különbség tanárság és művészség között?

A választ Herencsár Viktória pályája frappánsan adja meg. Ő a művészetével is tanít, miként a tanításában is – mint minden nagy tanár – művész. E két tevékenység egymásból és egymásba ágazik. Mindkettő *hirdet és magával ragad*: az egyik a zenei alkotások átértelmezésének révén, a másik a növendék tapasztalással való átítatása útján, a művészet hagyományának átörökítésével. Nemzetközi versenydíjas tanítványai, érdeklődő kollégái játéktechnikáját és pedagógiai metodikáját örökítik tovább.

Herencsár Viktória nem csupán a cimbalom magyarországi múltjának tradíciójához kötődik. Ő, aki 1991-ben a pécsi I. világekongresszussal létrehozta a *Cimbalom Világszövetséget*, hol Kínába, hol Argentínába röpteti hangszerét, az európai turnékról nem is szólva. Kurzusokat ad, sőt, a Pekingi Zeneakadémia, amelynek 2005-től vendégprofesszora, hosszabb kintlétre is invitálja. De ő nem akar hűtlen lenni a Besztercebányai Művészeti Akadémiához, amelynek 1997 óta docense.

A laudációt ne árnyékoljuk be annak feszegetésével, milyen szerencsétlenül széttartó a magyar cimbalmos társadalom. A két, alapvetően szembenálló művészcsoport egyikéhez sem kötődik Herencsár Viktória. Így, mondhatnók, magányosan fejti ki jelentős működését. Sokáig népzenei feldolgozások cimbalomszólamának gazdájaként tartották számon őt, s 33 éve a Magyar Állami Operaház zenekarának tagja, mára azonban világossá vált, milyen szerteágazóan több mindezeknél.

A magyar cimbalomirodalom megteremtője, a 19. század végén és a századfordulón alkotott *Allaga Géza* műveit ő vette lemezre, s mindössze két éve, hogy neki ajánlott művekből adott ki előadói portrélemezt a Hungaroton. Dubrovay, Farkas, Kocsár, Szokolay és Vavrincez Béla mellett tőlem is szerepel két darab a CD-n. Egyszerre nyugodt és izgatott vagyok, ha Herencsár Viktória készül előadni valamely kompozíciót. Nyugalmam annak szól, hogy technikai és zenei képességeiben, miként lelkiismeretes felkészültségében is megbízhatom. Izgalmam meg annak, hogy vajon mit hoz ki a zenéből ez a csillogó virtuozitású és pezsgő muzikalitású művész? A magyar szerzők hálásak neki, amiért példája és kurzusai nyomán, esetenként általa kiadott kottákból műveiket játsszák, tanítják világszerte.

Herencsár nemcsak interpretátor és tanár, hanem – mivel alapvetően *zenész* – még a komponálás területére is kirándul. Mint *Cimbalomix* címen nemrég kiadott CD-jén hallhatjuk, briliáns feldolgozásokat alkot népzenei alapanyagból, a cimbalom irodalmának tágítására. A görög zenétől a japánig, erdélyi dallamoktól klezmer muzsikáig, szlováktól kínain, francián, íren át spirituálékig mindent a cimbalom búvőkörébe gyűjt. A „magyar cimbalom” ezzel „bekebelezi” a világot, de abban a jó értelemben, hogy befogadja, egykori népi instrumentumunkat az egyetemesség szolgálatába állítva. Herencsár Viktória eképp cimbalmos világpolgárként szolgálja a magyar örökséget, amit mától a jeles díj nyugtáz.

Hollós Máté